

METODERAPPORT:

”Pastorens hemmelighet”

Innholdsfortegnelse:

1.0 Kontaktdetaljer	s	3
1.1 Publisert materiale	s	3
2.0 Redegjørelse for arbeidet	s	3
2.1 Bakgrunn	s	3
2.2: Sentrale problemstillinger ved starten av prosjektet	s	4
2.3: Nettverksbygging og kildekontakt	s	4
2.4 Bildemateriale	s	9
3.0 Premiere og oppfølging på Tv2 Nyhetene	s	11
3.1 Oversikt over oppfølging i nyhetene	s	11
3.2 Saker publisert på Tv2.no	s	14
3.3 Nyhetssaker i andre medier	s	15
4.0 Spesielle utfordringer underveis	s	18
4.1 Hensyn til pårørende	s	18
4.2 Skjult kamera	s	18
4.3 Identifisering eller ikke	s	19
4.4 Hensyn til Paulo	s	19
4.5 Utfordringer internt	s	19
4.6 Lekkasje: Haugesunds avis	s	20
5.0. Ble problemstillingen endret underveis?	s	20
6.0 Arbeidstid og fritid brukt på prosjektet	s	20
7.0 Konsekvenser	s	21
7.1 Direkte konsekvenser	s	21
7.2 Indirekte konsekvenser	s	21
7.3 Overgrep på dagsorden	s	21
8.0 Personlig erfaring	s	22

1.0 Kontaktdetaljer

Journalist: Cathrine Fossum, Dokument 2/Tv2 Nyhetene
Tv2, Karl Johans gate 14, PB 2 sentrum, 0101 Oslo
Telefon: 02255/93289964
Cathrine Fossum, Kåres vei 32, 1185 Oslo

1.1 Publisert materiale

Dokumentaren ”Pastorens hemmelighet” og påfølgende nyhetsoppfølging.

Publisert: Tv2, Tv2Nyhetene/Nyhetskanalen, Tv2.no fra 22. mars 2009

2.0 Redegjørelse for arbeidet

I Dokumentaren ”Pastorens hemmelighet,” innrømmet en tidligere norsk pastor og hjelpearbeider seksuelle overgrep mot gategutten Paulo i Brasil og en norsk gutt. Politiet hadde henlagt saken som foreldet, uten å avhøre ofre i Brasil. På grunn av Dokumentaren og nyhetsoppfølgingen i etterkant ble etterforskningen gjenopptatt, og en ny overgrepshistorie ble avdekket.

Jeg bruker enkelte pseudonymer i denne rapporten av hensyn til kildevernet.

2.1 Bakgrunn

1988

Et møte med gategutten Paulo i Brasil forandret livet til den norske Pastoren for over 20 år siden. Åtteåringen ble mishandlet hjemme, han tilbrakte mye tid på gata og lette etter en som kunne være faren hans.

Etter møtet med Paulo, bestemte Pastoren seg for å hjelpe gatebarna i São Paulo. Sammen med sin brasilianske kone tok han til seg Paulo og ni andre gatebarn. Ekteparet startet også et prosjekt for å hjelpe flere.¹

I 1988 kom hele familien på norgesbesøk. De fikk mye oppmerksomhet i mediene. Faren min som den gang var journalist i Allers, laget flere reportasjer om nordmannen og prosjektet.² Hele familien kom også på besøk hjem til oss i Oslo. Som 10 åring gjorde det dypt inntrykk på meg å møte Paulo og de andre barna på min alder, som hadde vokst opp på gata.

¹ Utvalg av nyhetsbrev fra ekteparets stiftelse ”Vida Nova”: Vedlegg 1

² Utvalg av reportasjer fra Allers: Vedlegg 2

Etter norgesbesøket dro familien tilbake til Brasil. Jeg hørte aldri noe mer om hvordan det gikk.

2008

I juni 2008 kontakter Pastorens brasilianske kone Elenice faren min. Hun forteller at Pastoren er pedofil, og at han har forgrepet seg på flere av barna.

De siste ti årene har familien bodd i Norge, mye av tiden på Karmøy der Pastoren har jobbet som forstander i en frikirkelig menighet.

I 2007 ble han anmeldt for seksuelle overgrep av ”Terje”. Overgrepene skal ha skjedd før Pastoren reiste til Brasil, da han var omreisende predikant på vestlandet. Elenice hevder hun lenge har mistenkt at ektemannen var pedofil. Anmeldelsen bekrefter hennes mistanke, og hun skiller seg fra Pastoren etter å ha vært gift i 20 år. Han mister også jobben som forstander. Elenice forteller Haugesundspolitiet om flere potensielle ofre, blant annet Paulo som nå sitter fengslet i Brasil.

Jeg bestemmer meg for å undersøke Pastorsaken videre.

2.2: Sentrale problemstillinger ved starten av prosjektet

En hovedutfordring i arbeidet med denne dokumentaren, var å få tilgang til informasjon. Dette var en historie mange ønsket å holde hemmelig. Ofrene, fordi det var vondt å rippe opp i minner, og Pastoren, fordi han ikke ønsket at historien skulle bli kjent.

En annen utfordring var å velge en enkelt problemstilling. Jeg gikk bredt ut med tanke på hva jeg ønsket å belyse. Mitt utgangspunkt var seksuelle overgrep mot gutter i kristne miljøer. Jeg visste ikke om Pastorens historie kunne bære dokumentaren, blant annet fordi jeg ikke visste hvilke personer jeg ville få i tale. Det var blant annet en utfordring at Paulo, et av ofrene, satt i et høyrisikofengsel i São Paulo. Jeg visste heller ikke hva han faktisk hadde opplevd og eventuelt var villig til å fortelle.

Jeg jobbet også for å få innsikt i de frikirkelige miljøene Pastoren tilhørte. Jeg ville finne ut om overgrep ble dysset ned, og hvordan Pastoren fortsatt kunne være så aktiv og sentral i miljøet etter at han var avslørt som overgriper. Etter anmeldelsen i 2007, ble han blant annet brukt som trekkplaster for kristne møter på Karmøy.³

Jeg visste også at Pastorens arbeid i stor grad var finansiert av innsamlingsaksjoner. I tillegg fant jeg ut at UD hadde støttet prosjektet med flere hundre tusen kroner.⁴ Det eksisterer ingen konkrete regler i forhold til innrapportering av økonomiske midler samlet inn på denne måten.⁵ I følge dagens lovgivning er det frivillig å registrere innsamlingsaksjoner. Samtidig fikk jeg flere tips om at økonomien rundt prosjektet var uryddig.

2.3: Nettverksbygging og kildekontakt

³ Annonse i Haugesunds Avis: Vedlegg 3.

⁴ E-post korrespondanse UD: Vedlegg 4.

⁵ Ot.Prp.nr.47 Om lov om registrering av innsamlingsaksjoner:

<http://www.regjeringen.no/pages/1963113/PDFS/OTP200620070047000DDDDPDFS.pdf>

Pastoren

Jeg kontaktet Pastoren via en e-post, der jeg fortalte at jeg var journalist og ønsket å snakke med ham om det som har skjedd siden jeg møtte ham for 20 år siden.⁶ Han var imøtekommende og vi hadde flere telefonsamtaler, som jeg gjorde opptak av.

Pastoren var åpen om sin pedofile legning. Han innrømmet seksuelle overgrep mot Paulo og ”Terje”.

Pastoren var klar over at jeg ønsket at han skulle fortelle sin versjon av saken i dokumentaren, men han ønsket ikke at historien skulle bli kjent. Jeg forstod at hans motivasjon for å ha kontakt med meg, var å få stoppet dokumentaren.

Jeg besøkte Pastoren hjemme på Karmøy. Her fortalte han flere detaljer om overgrepene. Jeg ble fasinert av hans åpenhet og evne til å rettfærdiggjøre sine egne handlinger. Jeg ble også introdusert for Pastorens nære vennekrets. De var alle klar over at han hadde begått overgrep mot barn, men de sto likevel fast ved hans side.

Etter å ha diskutert saken med redaksjonsleder i Dokument 2 Mats Ektvedt og Nyhetsredaktør i Tv2 Jan Ove Årsæther, besluttet jeg å oppsøke Pastoren på nytt for å dokumentere innrømmelsene med skjult kamera.⁷

Jeg hadde e-post kontakt med Pastoren gjennom hele prosessen. Han uttrykker at dokumentaren vil ødelegge livet hans. Utfra flere vurderinger av Pastoren og hans evne til å forsøke å manipulere omgivelsene, tar vi ikke truslene alvorlig.

Elenice

Pastorens fraskilte kone Elenice var en viktig kilde for meg. Spesielt i forhold til å få kontakt med de andre adopterte barna og Pastorens første kjente offer ”Terje”. Elenice og Pastoren flyttet til Norge på slutten av 1990 tallet, sammen med sju barn. Flere ble igjen i Brasil av ulike årsaker.

Jeg hadde ukentlig kontakt med Elenice fra sommeren 2008. Hennes deltakelse i dokumentaren ble ikke avklart før på et sent tidspunkt, da jeg var opptatt av at dette ikke skulle fremstilles som en ekteskapskrangel. Hun var gift med Pastoren i 20 år, og har selv slitt med dårlig samvittighet fordi hun ikke hadde varslet noen om sine mistanker.

Paulo

Paulo ble igjen i Brasil da familien flyttet til Norge. Selv om han i flere år levde som Pastorparets sønn, ble han aldri formelt adoptert.

Det var svært viktig for meg å opprette kontakt med Paulo, fordi Pastoren innrømmet å ha forgrepet seg på ham. Det er også han jeg selv husker best, etter at vi møttes for 20 år siden i Norge.

⁶ Legger ved hele e-post korrespondansen med Pastoren: Vedlegg 5.

⁷ Se begrunnelse for bruk av skjult kamera, kapittel 4.2

Paulo soner en dom på 30 år for drap, og sitter i et høyrisikofengsel i utkanten av São Paulo. Han har sonet 12 år av dommen. Livssituasjonen hans bød på store utfordringer i forhold til å opprette kontakt.

Elenice har brevvekslet med Paulo de siste årene. Hun forteller at han i brevene har fortalt at han ble utsatt for overgrep. Selv om Politiet i Norge har etterforsket Paulo sin sak og henlagt den, har han aldri blitt kontaktet av norsk politi. Han har heller ikke fått opprettet en bistandsadvokat som kan ivareta hans interesser i Norge.

Jeg får tolkehjelp og sender et brev til Paulo der jeg spør om vi kan få besøke ham i fengselet og intervjuet han om det som har skjedd. Her forklarer jeg flere detaljer rundt prosjektet, hvorfor jeg jobber med denne saken og hvorfor hans historie er interessant. Jeg mottar aldri noe svar på dette brevet.

Samtidig kontakter jeg brasilianske fengselsmyndigheter for å søke om tillatelse til å besøke Paulo.⁸ Det er en svært omstendelig prosess, og jeg bestiller billett til Brasil 10. januar 2009, uten å vite om jeg faktisk får tillatelse til å besøke Paulo.

I planleggingen av Brasilturen, får jeg også hjelp av Elenice til å opprette kontakt med Paulos biologiske mor Neidi. Hun bor fortsatt i slumområdet der Paulo vokste opp før han begynte å være på gata. Jeg ønsker å intervjuet henne, for å finne ut mer om Paulos bakgrunn og for å undersøke om pastorparets fremstilling av saken stemmer.

”Terje”

Før Pastoren reiste til Brasil i 1987 var han omreisende predikant. Han overnattet ofte hos foreldrene til ”Terje” da han besøkte Haugesundsområdet. Fra ”Terje” var 10 – 13 år ble han seksuelt misbrukt av Pastoren.

Etter å ha holdt hemmeligheten for seg selv i 20 år anmeldte ”Terje” Pastoren i 2006. Saken ble henlagt som foreldet. Likevel var Terje en viktig kilde for meg. Jeg ønsket å formidle hans historie fordi den beviste at Pastoren allerede hadde begått overgrep da han reiste til Brasil for å hjelpe gatebarn i 1987.

Pastoren innrømmet også disse overgrepene i samtaler med meg. Pastoren hevdet det handlet om ”uskyldig beføling”, mens Terje blant annet fortalte at oralsex også var blitt praktisert. Grovhetsgraden i overgrepene er viktig med tanke på foreldelsesfrist, også i Paulos sak.⁹

Jeg hadde flere telefonsamtaler med Terje før jeg møtte han i Haugesund. Han var i utgangspunktet skeptisk til å fortelle sin historie, da han fortsatt opplever at det dette er vanskelig å snakke om. Likevel går han med på å stille opp etter at vi har snakket sammen flere ganger. Han er opprørt over at Pastoren trygt kan innrømme seksuelle overgrep mot barn, uten at det får strafferettslige konsekvenser. Terje har selv tre barn i alderen 8-14 år, og ønsker derfor å være anonym.

Andre kilder

”Elias”

⁸ E-post korrespondanse med fengselet og brasilianske myndigheter: Vedlegg 6

⁹ Se straffelovens § 195: <http://www.lovdato.no/all/tl-19020522-010-023.html#195>

I arbeidet med dokumentaren oppretter jeg også kontakt med flere av de andre brasilianske barna som flyttet til Norge sammen med Pastorparet. Blant annet "Elias" som i dag er i begynnelsen av 20 årene. Det viser seg at også han har anmeldt faren for seksuelle overgrep.

Historien hans er dog noe uryddig. "Elias" trakk den første anmeldelsen, anmeldte så faren på nytt, og saken ble etter hvert henlagt på bevisets stilling.

Han forklarer at han ble utsatt for psykisk press av faren og at det var derfor han trakk anmeldelsen. Han ønsker å fortelle sin historie i dokumentaren, og jeg gjennomfører intervjuet med ham på høsten 2008. Et par måneder senere trekker han intervjuet og hevder han løy om at overgrepene har funnet sted. Det viser seg at han på nytt er i jevnlig kontakt med sin far. Jeg velger derfor å ikke bruke intervjuet i dokumentaren.

Basert på mine egne møter med "Elias" og etter å selv ha hørt han fortelle om overgrep, er det vanskelig for meg å tro at han ikke snakket sant. Vi opprettholder kontakten, og etter at dokumentaren er sendt, vil "Elias" likevel stå frem. Jeg opplever at gutten har vært under stor innflytelse fra sin far. Det virker som han synes det er lettere å stå fast ved sine opplevelser, når han vet at han ikke er alene om å ha blitt utsatt for overgrep.

Kristenmiljøet

Jeg ønsker å finne ut hvordan seksuelle overgrep mot barn blir håndtert i frikirkelige miljøer. Det overrasker meg at Pastoren fortsatt er aktiv i kristenmiljøet på Karmøy, etter at han ble avslørt som pedofil.

Ledelsen ved pastorens tidligere menighet ønsker ikke å uttale seg, men forteller at han ikke har noen sentral rolle der lenger. Jeg finner ut at han har knyttet seg til en mindre menighet ved navn Arken. De bruker navnet hans i annonser som trekkplaster. Ledelsen i menigheten ønsker ikke å la seg intervjuet, men bekrefter at Pastoren er med i menigheten. De mener det ikke er problematisk da overgrepene, i følge Pastoren, skjedde langt tilbake i tid. De vektlegger også det at han har bedt Gud om tilgivelse.

Jeg oppretter også kontakt med den tidligere forkynneren i Arken, Sten Sørensen, som trakk seg tilbake da menigheten tok i mot Pastoren. Han bor rett ovenfor møtelokalet, og observerer at Pastoren og hans nære krets jevnlig er aktive i menigheten.

Jeg kontakter pinsebevegelsens etiske råd ved leder Ragnhild Instebø. Hun reagerer kraftig på at Pastoren fortsatt blir brukt som forkynner. Instebø blir intervjuet i dokumentaren.

Forskere

Det er gjort en del forskning på seksuelle overgrep mot barn i kristne miljøer.

Jeg oppretter kontakt med Torbjørn Herlof Andersen, førstelektor/doktorgradsstipendiat ved Høgskolen i Gjøvik. Han har skrevet boken "Tause menn: seksuelle overgrep mot gutter i kristne miljøer."

Han forteller at overgrep gjort i en kristen sammenheng, ofte får mer alvorlige konsekvenser for ofrene. Dette synspunktet støttes av sokneprest Reimunn Førsvoll, som blant annet har skrevet boken "Fra synd, fra sorg, fra fare: Seksuelle overgrep i kirke og samfunn".

Jeg intervjuer både Andersen og Førsvoll. Ingen av intervjuene blir brukt i dokumentaren, men de gir meg likevel nytting bakgrunnsinformasjon og innsikt i forhold til mine samtaler med ofrene i denne saken.

Jeg er også nysgjerrig på hvordan kristne overgripere rettfærdiggjør sine handlinger. Hvordan kan de forgripe seg på barn, og så vende seg til Gud. Jeg kontakter Svein Mossige, psykolog og forsker. Han har blant annet forsket på overgripere. Intervjuet med Mossige blir heller ikke brukt i dokumentaren, men gir meg likevel mye nyttig informasjon.

Dette arbeidet var viktig i forhold til min egen forståelse av feltet. Denne kunnskapen hjalp meg mye i møte med både ofre og overgripere.

Hjelpearbeidere

Jeg ønsket også å finne ut mer om nordmenn som driver hjelpearbeid blant gatebarn i Brasil. Det viser seg at flere norske borgere driver slike prosjekter i dag.

Jeg oppretter kontakt med Tine Andreassen, en norsk kvinne som driver et hjelpeprosjekt for gatebarn i Brasil.¹⁰ Hun forteller at det er vanskelig å få tillit hos brasilianske myndigheter, da overgrep mot barn er en kjent problemstilling når det gjelder utenlandske hjelpearbeidere, også norske. Tine kjenner ikke til konkrete historier, men har hørt rykter om andre nordmenn. Samtaler med henne underbygger mitt inntrykk av at overgrep blant hjelpearbeidere er en svært aktuell problemstilling som bør belyses.

Jeg finner også ut at en annen Karmøymann i 40 årene har jobbet blant gatebarn i 20 år. Han er en gammel kjenning av Pastoren, og i følge Elenice besøkte han paret i Brasil flere ganger, før han selv flyttet til Brasil. Elenice forteller meg at hun mistenker at også denne mannen er pedofil.

Jeg finner ut at han også samler inn penger hjemme på Karmøy, blant annet i menigheter, barnehager og skoler. Dette har pågått i flere år, og dokumenteres via flere artikler på internett.¹¹ Selv om jeg vet at denne historien ikke vil få plass i dokumentaren, undersøker jeg saken parallelt og samler informasjon om 40-åringen og prosjektet.

Jeg kontakter ham ikke før reisen til Brasil, men bestemmer meg for å oppsøke han når jeg er i landet.

Politiet

Jeg har flere spørsmål angående politiets etterforskning av Pastorsaken. Blant annet lurer jeg på hvorfor Paulo sin sak er henlagt etter bevisets stilling, uten at han er avhørt eller har fått

¹⁰ Prosjektets nettside: <http://www.haapet.com>

¹¹ Utvalg av artikler om innsamling: <http://www.karmoybladet.no/nyhet.cfm?nyhetid=601>,

http://www.pdf.karmoykirken.no/pdf/avaldsnes/avaldsnes_5_2002.pdf,

[http://www.minbarnehage.no/Minbarnehage/kyrkjebakkenbhg/pilot.nsf/ntr/B38367072B58BF51C12574D10050ABEA/\\$FILE/M%C3%85NEDS BREV.pdf](http://www.minbarnehage.no/Minbarnehage/kyrkjebakkenbhg/pilot.nsf/ntr/B38367072B58BF51C12574D10050ABEA/$FILE/M%C3%85NEDS BREV.pdf)

oppnevnt bistandsadvokat. Det forundrer meg at politiet så lett henlegger saker, der siktede faktisk innrømmer overgrep, uten å kontakte Kripos eller gjøre andre undersøkelser i Brasil.

Det viser seg å være svært utfordrende å få politiet til å svare på mine spørsmål. Pastorens saker er etterforsket og henlagt av Haugaland og Sunnhordland politidistrikt. Jeg tar kontakt med påtaleansvarlig Brita Lysaker, som er svært avvisende.¹²

Jeg opplever kontakten med politiet som svært lite konstruktiv. Jeg jobber lenge for å forsøke å få svar. Først en uke før premieren, ringer politimester Kåre Songstad og gir klarsignal for et intervju. På grunn av tidsperspektivet får ikke intervjuet plass i dokumentaren, men politiet får tilsvaret via et notat.¹³ Jeg avtaler også å følge opp saken med politiet i nyhetene dagene etter at dokumentaren er sendt.

Fordi jeg slet med å få politiet i tale, tar jeg kontakt med Kripos. Jeg forstår at de ikke kan uttale seg om denne konkrete saken, men de kan likevel gi et generelt svar på blant annet viktigheten av offerets forklaring i en overgrepssak. Jeg får også bekreftet at de ikke har vært involvert i etterforskningen, og at det ikke er gjort forsøk på å opprette kontakt med potensielle ofre i Brasil. Jeg intervjuer Atle Roll-Matthiesen, avdelingsleder for organisert kriminalitet, og bruker dette intervjuet i dokumentaren.

Pastorfamilien

Pastorparet flyttet til Norge sammen med sju adopterte brasilianske barn. De er i dag mellom 14 og 33 år gamle og bor fortsatt i Norge. Jeg kontaktet flere av barna tidlig i prosessen. Den eldste datteren gikk med på å møte meg, og vi hadde flere lange samtaler. Hun ville ikke stille opp i dokumentaren, men forteller sin versjon av familiehistorien.

De andre barna ønsker heller ikke å stille opp, men før premieren sender jeg et brev der jeg informerer dem om hva som skal komme frem. De får også tilbud om å komme og se filmen, noe de tre yngste guttene på 14, 18 og 22 år takker ja til.

Jeg finner ut at familien i dag er splittet, flere av barna har liten eller ingen kontakt med foreldrene. Noen har også ”valgt side” i konflikten mellom mor og far.

2.4 Bildemateriale

Fordi historien utspant seg 20 år tilbake i tid, var det en utfordring å finne bildemateriale.

Jeg visste at Pastoren hadde vært gjest på NRKs frokost TV sammen med faren min i 1988. Jeg kontaktet NRK arkiv, som sendte meg hele sekvensen. Her var både Pastoren, Elenice og barna. Det var også videobilder fra parets liv i Brasil. Vi kjøpte rettighetene til dette materialet.

Pastorens ekskone Elenice hadde stillbilder både fra tiden i Brasil og noe fra tiden i Norge. Hun hadde også samlet på alle artikler som var skrevet om paret i Norge. ”Terje”, som hadde besøkt paret i Brasil to ganger, hadde også noe bildemateriale.

¹² Legger ved hele e-post korrespondansen med politiet: Vedlegg 7

¹³ Politinotatet: Vedlegg 8

Jeg ville også dokumentere at Pastoren var åpen om seksuelle overgrep mot gutter. Jeg forsøkte lenge å få ham til å stille opp i dokumentaren, om så anonymt, noe han avsto fra å gjøre. Etter å ha drøftet det med mine sjefer, Nyhetsredaktør Jan Ove Årsæther og Redaktør for Dokument 2, Mats Ektvedt, besluttet jeg å oppsøke pastoren på nytt med skjult kamera. Overgrepssaker er vanskelig å dokumentere, ofte er det påstand mot påstand. Derfor var Pastorens egne innrømmelser avgjørende for hva vi kunne publisere. Bruken av skjult kamera bidro også til å understreke det paradoks at politiet hadde henlagt alle sakene mot Pastoren.¹⁴

Underveis kom jeg også over en annonse i Haugesunds avis, der Pastoren ble brukt som trekkplaster for et åpent kristent møte. I samtalene med meg gjorde han det klart at han ikke ønsket å la seg filme. Vi vurderte det likevel dit hen at det var viktig med bilder av Pastoren i en kristen sammenheng for å dokumentere at han fortsatt brukes som en aktiv forkynner. Jeg sendte derfor en fotograf til møtet. Han ble kastet ut da menigheten ble klar over at han var fra Tv2, men vi fikk likevel verdifullt bildemateriale.

Turen til Brasil ble helt avgjørende for den endelige retningen. Det var utfordrende å lage avtaler på forhånd, da få av de jeg ønsket kontakt med snakket engelsk. Jeg opprettet kontakt med Elenice sin bror, Carlos, som kunne være sjåfør den uka vi var der. Fordi han var tidligere politimann kjente han også de farlige områdene rundt São Paulo godt, og visste hvor vi trygt kunne ferdes. Jeg fant også frem til en norsk tolk, bosatt i Brasil.

Takket være tolken og Carlos fikk vi også tilgang til både mennesker og områder vi ellers ikke ville ha fått besøke. Vi forsøkte å oppsøke Paulos biologiske mor. Hun bor i det samme slumområdet som han vokste opp i. Underveis oppdaget vi at området var farligere enn først antatt, så vi møtte henne på et sentralt sted i sentrum av byen i stedet. Det ble et sterkt møte, og hun fortalte hvordan hun trodde pastoren var et bønnesvar da han og Elenice ønsket å ta til seg Paulo for 20 år siden. Vi fikk også møte en av Paulos biologiske brødre, men brukte ikke intervjuet i dokumentaren.

Jeg oppsøkte også et av de andre barna Pastorparet hadde tatt til seg. Marcio som nå er i slutten av 20 årene bor på et rehabiliteringssenter for narkomane utenfor São Paulo. Han ble også igjen i Brasil da paret reiste til Norge. Marcio har vært tung rusmisbruker i flere år, og har en svært tøff fortid på gata. Jeg intervjuet ham, men brukte det ikke i dokumentaren.

Etter en omstendelig prosess fra Norge, fikk vi tillatelse til å besøke Paulo i fengselet. Fordi jeg aldri fikk noe svar på brevet jeg hadde sendt, visste jeg ikke om han var villig til å snakke med oss. Møtet med Paulo ble sterkt og mye mer personlig enn jeg hadde forestilt meg på forhånd. Vi fikk snakke med ham i hele tre timer, og han var svært åpen om det han hadde opplevd, til tross for at han synes det var vanskelig å rippe opp i vonde minner. Etter dette møtet bestemte jeg meg for at det var Paulos historie som skulle fortelles.

I Brasil oppsøker jeg også 40 åringen fra Karmøy uanmeldt, med kamera. Det viste seg at han bodde sammen med 5-6 tidligere gategutter. Flere hadde bodd hos nordmannen i mange år, snakket flytende Karmøy-dialekt og er i dag i 20 årene. Mannen var villig til å bli med oss ut på gata blant gatebarna på natten, slik at vi kunne filme for å få bildemateriale til dokumentaren. Han var dog ikke interessert i å bli intervjuet om sitt prosjekt, og gjemte ansiktet når kamera var rettet mot ham.

¹⁴ Begrunnelse for bruk av skjult kamera kapittel 3.2

Hans oppførsel gjorde meg mistenksom, og jeg tok vare på alt materiale selv om det ikke skulle brukes i dokumentaren. Etter Brasil-turen ga jeg mannens navn til Kripos, og fortalte at han av flere ble mistenkt for å være pedofil, selv om dette ikke kunne dokumenteres. Det skulle senere vise seg at politiet startet etterforskning på bakgrunn av opplysninger i kjølvannet av dokumentaren.¹⁵

Pastoren har også drevet aktiv forkynning på internett, blant annet gjennom sin egen blogg og ved å publisere egne kristne sanger på Youtube. Jeg valgte også å bruke noe av dette materialet.

3.0 Premiere og oppfølging på Tv2 Nyhetene

Dokumentaren ”Pastorens hemmelighet” ble sendt 23. mars 2009.¹⁶

Mine kollegaer Connie Bentzrud og Asbjørn Øyhovden har i flere år jobbet med saker om overgrep mot barn. Jeg involverer dem i saken en måneds tid før premieren, slik at vi kan samarbeide om nyhetsoppfølgingen.

3.1 Oversikt over oppfølging i nyhetene:

23.03.09 – Tv2 Nyhetene 2100

Sak 1, Tv2 2100: Saken bygger opp til dokumentaren som går senere på kvelden. Pastoren forteller åpent om overgrep, viser del av de skjulte opptakene. Alle sakene henlagt av Haugaland og Sunnhordland politidistrikt.¹⁷

24.03.09 – Tv2 Nyhetene 2100

Sak 1, Tv2 2100: Påtaleansvarlig innrømmer at den pedofiles forklaring i hovedsak ble lagt til grunn for henleggelsen av Paulos sak. Pastoren forklarte at overgrepene sluttet i 1990. Men i intervjuet med Tv2 forteller Paulo om overgrep i Brasil på langt senere tidspunkt. Dermed kan det bety at saken ikke er foreldet likevel.¹⁸

Sak 2, Tv2 2100: Tidligere politioverbetjent Finn Abrahamsen sier det ikke er uvanlig at norske politimyndigheter tar kontakt med internasjonalt politi dersom en sak avdekkes i Norge. Han forstår ikke hvorfor det lokale politiet ikke kontaktet Kripos og brasiliansk politi. Abrahamsen mener etterforskningen må gjenopptas. Han er også kritisk til at politiet trodde på den pedofile.¹⁹

¹⁵ Se kapittel 7.0: Konsekvenser

¹⁶ Se Dvd 1.

¹⁷ Se Dvd 2.: Sak 1.

¹⁸ Se Dvd 2.: Sak 2

¹⁹ Se Dvd 2.: Sak 3

25.03.09 – Tv2 Nyhetene 2100

Sak 1, Tv2 2100: Politiet gjenopptar saken etter nye opplysninger på Tv2 Nyhetene, om når overgrepene skal ha skjedd. Paulo forteller at overgrepene pågikk frem til 93-94, ikke 1990 slik Pastoren har forklart i avhør. Politiet vil reise til Brasil for å avhøre Paulo, de vil også avhøre Pastoren på nytt.²⁰

26.03.09 – Tv2 Nyhetskanalen, Tv2 Nyhetene 1830, Tv2 Nyhetene 2100

Sak 1, Tv2 Nyhetskanalen: Paulo får oppnevnt bistandsadvokat. Politiet tar selvkritikk på at de ikke har gjort dette tidligere.²¹

Sak 2, Tv2 1830: Nå retter en polititopp i Oslo indirekte kritikk mot Haugesunds-politiet. Dokumentaren har opprørt erfarne politifolk.²²

Sak 3, Tv2 2100: Nå forteller ”Elias” om seksuelle overgrep. Saken henlagt på bevisets stilling. Hevder han ble presset av faren til ikke å anke henleggelsen. Politiet har også fått inn flere nye tips i saken.²³

Etter dokumentaren ønsker ”Elias” likevel å fortelle om overgrep. Han har ikke lenger kontakt med sin far, og føler seg fri til å stå frem.

Sak 4, Tv2 2100: Nytt for politiet at gutten følte seg truet av pastoren. Vil også vurdere denne saken på nytt. Politiet har fått flere tips etter dokumentaren, og en ny konkret anmeldelse mot pastoren.

Sak 5, Tv2 2100: Tilsvar fra pastorens advokat. Sier ”Elias” også har forklart at det ikke har skjedd overgrep. Pastoren nekter for overgrep mot gutten.²⁴

04.04.09: Tv2 Nyhetene 2100

Sak 1, Tv2 2100: Paulo skriver under på brevet som gir han norsk bistandsadvokat, og krever erstatning. Flere tusen har meldt seg inn i støttegrupper på Facebook.²⁵

05.09.09: Tv2 Nyhetene 2100

²⁰ Se Dvd 2.: Sak 4

²¹ Se Dvd 2.: Sak 5

²² Se Dvd 2.: Sak 6

²³ Se Dvd 2., Sak 7

²⁴ Se Dvd 2.: Sak 8

²⁵ Se Dvd 2.: Sak 9

Sak 1, Tv2 2100: Etterforskningen i stampe. Politiet har fortsatt ikke reist til Brasil for å avhøre Paulo. Myndighetene sendte rettsanmodning i slutten av juli, og venter fortsatt på svar. Politiet sier det kan ta flere måneder.²⁶

28.09.09: Tv2 Nyhetene 2100

Sak 1, Tv2 2100: 40 åringen fra Karmøy blir pågrepet og siktet for seksuelle overgrep. Varetekstfengslet for fire uker, to av dem i full isolasjon. Mannen kom i politiets søkelys på bakgrunn av dokumentaren, derfor har de etterforsket de to mennene parallelt. Fordi jeg oppsøkte 40 åringen i Brasil hadde vi unike bilder av både ham og et av ofrene.²⁷

29.09.09: Tv2 Nyhetene 2100

Sak 1, Tv2 2100: Oppfølger foregående sak. Vi har unike bilder av et av ofrene, som 40 åringen tok til seg fra gata da han var 8-9 år gammel. Han var i Norge da 40 åringen ble pågrepet, og har forklart politiet om overgrep. 40 åringen er siktet for grove overgrep mot tre gutter under 14 år. Kripos bistår, og etterforskningen fortsetter med full styrke.²⁸

04.10.09: Tv2 Nyhetene 1830

Sak 1, Tv2 1830: Her kommer det frem at 40-åringen som er sikta for seksuelle overgrep mot gatebarn fra Brasil - har bodd hos Pastoren som innrømmet overgrep i en Tv2 dokumentar. Her blir de to mennenes historier knyttet sammen.²⁹

06.11.09: Tv2 Nyhetene 2100

Sak 1, Tv2 2100: Etterforskere fra Kripos og Karmøy skal reise til Brasil for å snakke med potensielle ofre, blant annet Paulo. Men politiet har ikke informert den rettsoppnevnte bistandsadvokaten om reisen.³⁰

09.11.09: Tv2 Nyhetene 2100

Sak 1, Tv2 2100: I dag kom norsk politi til Brasil, i forbindelse med etterforskningen av Pastoren og en 40 åring fra Karmøy. Intervju med politiet.³¹

10.11.09: Tv2 Nyhetene 2100

²⁶ Se Dvd 2.: Sak 10/11

²⁷ Se Dvd 2.: Sak 12

²⁸ Se Dvd 2.: Sak 13

²⁹ Se Dvd 2.: Sak 14

³⁰ Se Dvd 2.: Sak 15

³¹ Se Dvd 2.: Sak 16

Sak 1, Tv2 2100: Intervju med brasiliansk politi som sier de tror på gjennombrudd i de to pedofilisakene. Forteller at samarbeidet med norsk politi nå er veldig godt.³²

01.12.09: Tv2 Nyhetene 2100

Sak 1, Tv2 2100: En tidligere norsk misjonær er pågrepet, siktet for seksuelle overgrep i Argentina. For tre år siden henla politiet saken, uten å avhøre angivelige ofre. Men så startet misjonærkolleger sin egen etterforskning.³³

Gjennom arbeidet med dokumentaren fikk jeg også tips om denne mannen. Hatt kontakt med flere sentrale kilder over tid, får derfor tilgang til unikt bildemateriale.³⁴

3.2 Saker publisert på Tv2.no

- 22.03.09:** *"Pinsevennpastor innrømmer overgrep mot barn"*
<http://www.tv2nyhetene.no/innenriks/krim/pinsevennpastor-innroemmer-overgrep-mot-barn-2637944.html>
- 23.03.09:** *"Pedofil pastor adopterte unge gutter"*
<http://www.tv2nyhetene.no/innenriks/pedofil-pastor-adopterte-unge-gutter-2640075.html>
- 24.03.09:** *"Milliongaver til overgrepspastor"*
<http://www.tv2nyhetene.no/innenriks/milliongaver-til-overgrepspastor-2640483.html>
"Finn Abrahamsen: - Det er oppsiktsvekkende"
<http://www.tv2nyhetene.no/innenriks/krim/finn-abrahamsen-det-er-opsiktsvekkende-2642726.html>
"Pastor-henleggelsen kan være polititabbe"
<http://www.tv2nyhetene.no/innenriks/krim/pastorhenleggelsen-kan-vaere-polititabbe-2642660.html>
- 25.03.09:** *"Brasil vil ikke være et fristed for pedofile overgripere"*
<http://www.tv2nyhetene.no/innenriks/krim/brasil-vil-ikke-vaere-et-fristed-for-pedofile-overgripere-2643553.html>
"Pedofil pastor blir etterforsket på nytt"
<http://www.tv2nyhetene.no/innenriks/krim/pedofil-pastor-blir-etterforsket-paa-nytt-2644518.html>
- 26.03.09:** *"Kritiserer politiet i Haugesund i pedosaken"*

³² Se Dvd 2.: Sak 17

³³ Se Dvd 2.: Sak 18

³⁴ Se mer i kapittel 7.2

<http://www.tv2nyhetene.no/innenriks/krim/kritiserer-politiet-i-haugesund-i-pedosaken-2647383.html>

”Politiet skal avhøre misbrukt gategutt”

<http://www.tv2nyhetene.no/innenriks/krim/politiet-skal-avhoere-misbrukt-gategutt-2645387.html>

”- Jeg ble utsatt for gjentatte overgrep”

<http://www.tv2nyhetene.no/innenriks/krim/-jeg-ble-utsatt-for-gjentatte-overgrep-2647355.html>

”Her underviser pastoren gatebarn i Brasil”

<http://www.tv2nyhetene.no/innenriks/krim/her-underviser-pastoren-gatebarn-i-brasil-2645730.html>

03.04.09: *”Ekspastor siktet for pedofili”*

<http://www.tv2nyhetene.no/innenriks/ekspastor-siktet-for-pedofili-2662381.html>

07.09.09: *”Pedofil pastor innrømmet overgrep - offeret ikke avhørt”*

<http://www.tv2nyhetene.no/innenriks/krim/pedofil-pastor-innroemmet-overgrep-offeret-ikke-avhoert-2877093.html>

28.09.09: *”Pedofilsiktet nordmann jobbet med gatebarn i 20 år”*

<http://www.tv2nyhetene.no/utenriks/pedofilsiktet-nordmann-jobbet-med-gatebarn-i-20-aar-2928492.html>

”Nordmann siktet for overgrep mot gatebarn i Brasil”

<http://www.tv2nyhetene.no/utenriks/nordmann-siktet-for-overgrep-mot-gatebarn-i-brasil-2928387.html>

29.09.09: *”Brasiliansk gategutt avhørt i Norge om sexmisbruk”*

<http://www.tv2nyhetene.no/brasiliansk-gategutt-avhoert-i-norge-om-sexmisbruk-2930307.html>

”Ga millioner til gatebarnprosjektet til pedofilisiktet”

<http://www.tv2nyhetene.no/innenriks/ga-millioener-til-gatebarnprosjektet-til-pedofilisiktet-2930577.html>

04.10.09: *”Overgrepssiktede bodde sammen i Brasil”*

<http://www.tv2nyhetene.no/innenriks/overgrepssiktede-bodde-sammen-i-brasil-2937086.html>

07.11.09: *”Politiet varslet ikke avhør av overgrepsoffer”*

<http://www.tv2nyhetene.no/innenriks/krim/politiet-varslet-ikke-avhoer-av-overgrepsoffer-2995699.html>

10.11.09: *”Tror på gjennombrudd i pedofilisaker”*

<http://www.tv2nyhetene.no/utenriks/tror-paa-gjennombrudd-i-pedofilisaker-3002253.html>

3.3 Nyhetssaker i andre medier

Pastorhistorien blir plukket opp av en rekke andre medier.

Haugesunds avis

21.03.09: *”TV2 brukte skjult kamera”*

- 24.03.09: <http://www.h-avis.no/article/20090321/NYHETER/752686134>
"Forsamlingen støtter eks-pastor"
- 25.03.09: <http://www.h-avis.no/article/20090324/NYHETER/728892587>
"Gjenåpner pedofilisaken mot eks-pastoren"
- 12.05.09: <http://www.h-avis.no/article/20090325/NYHETER/818685532>
"Tre forhold granskes"
- 26.06.09: <http://www.h-avis.no/article/20090512/NYHETER/933865827>
"Ventar på Brasil"
- 28.09.09: <http://www.h-avis.no/article/20090626/NYHETER/509075035>
"Kan ha begått overgrep i 20 år"
- 30.09.09: <http://www.h-avis.no/article/20090928/NYHETER/233896177>
"Karmøybu fengslet i dag"
- 03.11.09: <http://www.h-avis.no/article/20090928/NYHETER/684948494>
" – Minst tre gutter involvert"
- 07.11.09: <http://www.h-avis.no/article/20090930/NYHETER/182176066>
"Klarsignal fra Brasil"
- 19.11.09: <http://www.h-avis.no/article/20091103/NYHETER/693430428>
"Politiet varslet ikke overgrepsavhør"
- 26.11.09: <http://www.h-avis.no/apps/pbcs.dll/article?AID=/20091107/NYHETER/862552448>
"Har avhørt Paulo i Brasil"
- 16.12.09: <http://www.h-avis.no/article/20091119/NYHETER/769310959>
"Styrket mistanke mot overgrepssiktet"
- 28.12.09: <http://www.h-avis.no/article/20091126/NYHETER/365227614>
"Utvider overgrepssiktelse mot Karmøy-mann"
- <http://www.h-avis.no/article/20091216/NTBHAFEED/912160317>
"Leder: Gutter like utsatte som jenter"
- <http://www.h-avis.no/article/20091228/NYHETER10/712289991>

Stavanger Aftenblad

- 20.03.09: http://www.aftenbladet.no/innenriks/1003712/Karmoeypastor_innroemmer_overgrep_mot_gatebarn.html
"Karmøy-pastor innrømmer overgrep mot gatebarn"
- 08.04.09: *Kommentar av Bjørn Vidar Lerøen:*
"La de små barn være i fred"
http://www.aftenbladet.no/debatt/1012357/La_de_smaa_barn_vaere_i_fred.html
- 28.09.09: http://www.aftenbladet.no/lokalt/nordfylket/1085874/Siktet_for_seksuelle_overgrep_mot_barn.html
"Siktet for seksuelle overgrep mot barn"
- 16.12.09: http://www.aftenbladet.no/innenriks/1130415/Utvider_overgrepssiktelse_mot_Karmoeymann.html
"Utvider overgrepssiktelse mot Karmøy-mann"

Stavangeravisen

- 20.03.09: <http://www.stavangeravisen.com/art.asp?id=47585>
"Pastor i Pinsemenighet tilsto misbruk av barn"
- 24.03.09: <http://www.stavangeravisen.com/art.asp?id=47585>
"Pastor erkjente overgrep på TV2"

23.03.09: <http://stavangeravisen.no/art.asp?id=47650>
"Pedofil pastor blir etterforsket på nytt"
<http://www.stavangeravisen.com/art.asp?id=47693>

Vårt land

20.03.09: *"Pinsepastor innrømmer overgrep"*
Står bak overgrep mot gatebarn i Brasil og gutt i Haugesund.
<http://www.vl.no/kristenliv/article4207934.ece>

23.03.09: *"Paulo ble misbrukt av norsk pastor"*
Nordmannen avsløres med skjult kamera på TV 2 i kveld.
<http://www.vl.no/kristenliv/article4215503.ece>

26.03.09: *"Politiet vil etterforske ekspastor på nytt"*
Kan ha forgrepet seg mot adoptivsonnen Paulo så sent som i 1995.
<http://www.vl.no/kristenliv/article4222077.ece>
"Mange søker hjelp etter TV-dokumentar"
Kirkens Ressurssenter opplever telefonstorm etter programmet om pedofil ekspastor
<http://www.vl.no/kristenliv/article4223157.ece>

06.04.09: *"Foreldelse er et stort problem"*
Seksuelle overgrep er så skambelagt at mange drøyer for lenge med å gå til politiet.
<http://www.vl.no/samfunn/article4247314.ece>

Dagbladet

20.03.09: *"Pinsepastor innrømmer overgrep mot gatebarn"*
<http://www.dagbladet.no/2009/03/20/nyheter/pedofili/innenriks/overgrep/barnepornografi/5375738/>
"Her spiller overgreps-pastoren for gatebarna i Brasil"
<http://www.dagbladet.no/2009/03/20/nyheter/overgrep/innenriks/5380606/>

26.03.09: *"Pedofil pastor blir etterforsket på nytt for overgrep"*
<http://www.dagbladet.no/2009/03/26/nyheter/innenriks/pedofili/overgrep/pastor/5468960/>

28.09.09: *"Hjelparbeider siktet for overgrep mot gatebarn"*
<http://www.dagbladet.no/2009/09/28/nyheter/innenriks/overgrep/barn/8332368/>

16.12.09: *"Utvider siktelse mot overgrepstiltalt Karmøy-mann"*
<http://www.dagbladet.no/2009/12/16/nyheter/innenriks/overgrep/9535616/>

Aftenposten

20.03.09: *"Pinsepastor innrømmer overgrep mot gatebarn"*
<http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article2987938.ece>

VG

- 20.03.2009:** *"Pinsepastor innrømmer overgrep mot gatebarn"*
En tidligere pastor på Karmøy innrømmer overgrep mot et gatebarn fra Brasil.
<http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=541797>
- 28.09.09:** *"Hjelparbeider siktet for overgrep mot gatebarn"*
<http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=585360>

NRK

- 28.09.09:** *"Seksuelle overgrep mot gatebarn"*
<http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/rogaland/haugaland/1.6794820>
- 16.12.09:** *"Utvider siktelsen mot 40-åring"*
<http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/rogaland/haugaland/1.6911623>

DagenMagazinet

- 26.03.09:** *"Misbrukt gategutt avhøres av Kripas"*
<http://www.dagenmagazinet.no//Nyheter//Samfunn/tabid/248/Default.aspx?articleView=true&ModuleId=60394>

4.0 Spesielle utfordringer underveis

Dette prosjektet bød på mange utfordringer, fordi det var en sensitiv historie. Mange uskyldige mennesker kunne oppleve negative konsekvenser, dersom det ikke ble tatt spesielle hensyn.

4.1 Hensyn til pårørende

Det var svært mange hensyn å ta i forhold til pårørende i denne saken. Vi var spesielt oppmerksom på parets yngste barn, en 14 år gammel gutt. Han bor i dag sammen med sin mor, og har flyttet fra Karmøy. Vi fryktet likevel at avsløringen av hans adoptivfar som pedofil, kunne få negative konsekvenser for han. For eksempel i form av mobbing på skolen.

Jeg hadde flere samtaler med gutten, og spurte om han synes det var ubehagelig at dokumentaren skulle gå. Hans eneste innvending, var at han ikke ville at moren skulle vise ansiktet sitt i nåtid. Vi valgte derfor å bruke gamle bilder av Elenice, mens intervjuet i nåtid ble bildelagt anonymt. Vi brukte heller ikke etternavn. Før dokumentaren tok vi også kontakt med guttens skole og orienterte læreren, slik at vedkommende kunne være oppmerksom på eventuelle episoder etter premieren.

14 åringen var også opptatt av at historien skulle bli fortalt, og i ettertid har han ikke opplevd noen negative konsekvenser.

Pastorparet har også en 18 år gammel sønn, som frem mot dokumentaren hadde mye kontakt med far. Han bor i fosterhjem og hadde på det tidspunkt liten eller ingen kontakt med Elenice. Jeg kom likevel i kontakt med gutten, gjennom broren "Elias". Det viste seg at han ønsket å se dokumentaren sammen med "Elias" og 14 åringen. Brødrene kom til Oslo, og det ble svært sterkt for 18 åringen å høre farens innrømmelser. Selv om han sa han synes det var vondt, var også han opptatt av at "sannheten skulle komme frem". Han brøt all kontakt med sin far, og ble gjenforent med moren sin etter å ha sett filmen hos oss.

Jeg opprettet også kontakt med Kirkens ressurscenter for menn, som har et eget støtteprogram for gutter som har blitt utsatt for overgrep. Prest Lennart Pettersson sørget for ekstra telefonbemanning etter dokumentaren, og stilte også spesielt opp for de av pastorens barn som hadde behov for oppfølging og samtale.

4.2 Skjult kamera

Jeg diskuterte også bruken av skjult kamera med mine sjefer. Vi er klar over at dette er svært kontroversielt og ikke minst utleverende for personen som blir filmet. Likevel vurderte vi det dit hen, at Pastorens innrømmelser var av vesentlig betydning for å belyse saken. Det er spesielt at noen åpent forteller om sin pedofile legning, og rettferdiggjør sine gjerninger slik jeg opplevde at pastoren gjorde. Vi mener historien om overgrep ville vært nær sagt umulig å fortelle, uten innrømmelsene. Det kunne ikke herske noen tvil om at Pastoren faktisk hadde forgrepet seg på barn.

De skjulte opptakene var også svært viktige i forhold til den henlagte politietterforskningen. Det gjorde sterkt inntrykk å høre en mann åpent fortelle om overgrep mot barn, samtidig som politiet hadde henlagt sakene.

Pastoren ble også orientert om de skjulte opptakene i god tid før dokumentaren skulle sendes. Han vurderte da å heller stille åpent, men ombestemte seg.

Ingen av nyhetssakene som inneholdt opptakene med skjult kamera ble publisert på nett. Årsaken var at vi fryktet misbruk og kopiering av materialet, som igjen kunne få negative konsekvenser for pastorparets adoptivbarn.

4.3 Identifisering eller ikke

Historien kunne heller ikke fortelles uten at vi indirekte identifiserte pastoren. Han har gjennom flere tiår vært en kjent person i det frikirkelige miljøet. Da han begynte gatebarnprosjektet, brukte han også selv media svært aktivt for å blant annet samle inn penger.³⁵

Pastoren fortsatte også å legge ut video av seg selv på internett, og forkynne på kristne møter, selv om han visste at jeg jobbet med denne filmen.

Vi vurderte også full identifisering, fordi det ikke hersket tvil om at overgrepene faktisk ble begått, men av hensyn til blant annet barna hans valgte vi likevel å ikke bruke navn og bilde. Vi var klar over at mange uansett ville kunne gjenkjenne ham, spesielt på grunn av hans status i miljøet.

4.4 Hensyn til Paulo

Det var flere hensyn og vurderinger som ble tatt med tanke på Paulos sikkerhet. Han sitter i et høyrisikofengsel, og var livredd for at hans overgrepshistorie skulle bli kjent i Brasil. Han mener det kunne få alvorlige konsekvenser for ham inne i fengselet. Derfor fortalte vi ikke hvilket fengsel han sitter i, kun at det ligger utenfor São Paulo.

³⁵ Utvalg av avisutklipp om innsamling til prosjektet: Vedlegg 9

Dokumentarfilmen ble heller ikke publisert på internett. Paulo godkjente at bilder av ham som barn ble lagt ut på internett, men ønsket ikke at vi skulle publisere levende bilder av ham som voksen. Derfor ble video fra fengselet kun publisert i den tv-sendte dokumentaren, og i nyhetene på tv. Alle saker ble redigert om før de ble publisert på tv2 sine nettsider.

4.5 utfordringer internt

Fordi ledelsen mente det var svært mange fallgruver ved å publisere dette materialet, måtte jeg også jobbe hardt internt i Tv2 for å få dokumentaren på lufta. Jeg opplevde stor skepsis, og måtte gå flere runder med Tv2s jurist. Konklusjonen ble likevel at dokumentaren kunne sendes, fordi det er sjelden vi kan dokumentere overgrep og mangelfull politietterforskning på denne måten.

4.6 Lekkasje: Haugesunds avis

Jeg vet at saken om Pastoren har vært kjent i lokalmiljøet, også i Haugesunds avis. ”Terje” og Elenice har flere ganger vært i kontakt med avisen for å forsøke å få dem til å skrive om Pastorhistorien. Avisen har ikke tatt i saken, før de ble klar over at Tv2 jobbet med dokumentaren.

Kun dager før dokumentaren skal gå, blir jeg oppringt av en reporter fra Haugesunds avis som er ute etter hva slags informasjon vi sitter på. De kontakter også ”Terje” og Elenice. Uken før premieren publiserer de første artikkel.³⁶ Den blir sitert på flere nettsider. Siden da har de fulgt saken jevnlig.

5.0 Ble problemstillingen endret underveis?

Problemstillingen ble endret flere ganger underveis. Fordi jeg ikke visste hvor mye og hva slags materiale jeg ville ende opp med, gikk jeg bredt ut. Det var tidkrevende å bygge tillit til kildene, og få de til å fortelle.

Jeg var avhengig av en bred og grundig undersøkelse, for å kunne vite hvilken historie som til slutt skulle fortelles. Jeg vurderte blant annet både Pastoren og Elenice som hovedkarakterer, kun å sette fokus på overgrep i kristne miljøer, eller om fokus kun skulle være på politiets mangelfulle etterforskning.

Først da jeg fikk intervjuet med Paulo i fengselet i Brasil ble det klart for meg at hans historie ville være den bærende i dokumentaren. Det var likevel mange utfordringer som ventet hjemme, spesielt i forhold til å få tilbakemelding fra politiet. Først en uke før premieren fikk jeg den informasjonen jeg hadde etterlyst. Dermed ble også selve innspurten en uforutsigbar prosess, før det endelige resultatet ble klart.

6.0 Arbeidstid og fritid brukt på prosjektet

Arbeidet med dette prosjektet begynte sommeren 2008, og har pågått frem til dags dato. Jeg brukte mye fritid i begynnelsen, før jeg presenterte dokumentar-ideen for redaksjonssjef i Dokument 2, Mats Ektvedt. Jeg jobbet fulltid med prosjektet i fire uker høsten 2008, og fikk også jobbe fulltid de tre første månedene av 2009.

³⁶ Se artikkel: Vedlegg 10

I tillegg til fulltidsjobbingen har dette vært et parallelt prosjekt ved siden av jobb som reporter og nyhetsanker.

7.0 Konsekvenser

Denne historien har ført til flere konsekvenser.

7.1 Direkte konsekvenser:

Pastorsaken:

Som følge av dokumentaren og nyhetsoppfølgingen blir saken mot Pastoren gjenopptatt. Ny etterforskning blir igangsatt, og det gjennomføres flere nye avhør. "Elias" blir avhørt på nytt, politiet reiser også omsider til Brasil for å avhøre Paulo og andre potensielle ofre. I tillegg kommer det en ny anmeldelse mot Pastoren. Saken er fortsatt under etterforskning, Pastoren er fortsatt siktet, men er foreløpig ikke avhørt på nytt. Politiet vil først gjennomføre rettslig avhør med Paulo.

Det blir også satt fokus på dårlig politiarbeid i overgrepssaker, spesielt der ofrene befinner seg i utlandet. Haugesundspolitiet får kritikk fra flere hold for sin håndtering av denne saken.

40 åringen fra Karmøy:

I november 2009 blir også den 40 år gamle nordmannen fra Karmøy pågrepet og siktet for seksuelle overgrep mot tre gutter. Han ble varetektsfengslet i fire uker, de to første ukene i full isolasjon. Han sitter fortsatt i varetekt i dag (januar 2010). Politiet sier de begynte å etterforske mannen i kjølvannet av Pastorsaken. De gjennomførte også avhør i denne saken da de dro til Brasil for å snakke med Paulo, og kom hjem med styrket sak. Siktelsen er utvidet.

Da pågripelsen skjedde hadde vi eksklusivt bildemateriale fordi jeg oppsøkte mannen i Brasil i januar 2009, jeg hadde også svært gode kilder takket være langvarig jobbing med denne saken.

7.2 Indirekte konsekvenser

I kjølvannet av dokumentaren fikk jeg også flere tips om nye overgrepssaker. Blant annet om en tidligere misjonær i Argentina, som ble sendt hjem til Norge da han ble avslørt som pedofil. Her hadde mannen meldt seg selv til politiet, etter press fra menigheten, og saken var henlagt etter bevisets stilling, uten at potensielle ofre i Argentina var avhørt. Denne gang var det Hordaland politidistrikt som hadde håndtert etterforskningen.

Høsten 2009 var jeg i kontakt med flere kilder som var opprørt over måten politiet hadde håndtert saken på. Jeg kontaktet også politiet, og fikk bekreftet at de hadde henlagt saken uten

å avhøre ofre. Jeg sikret meg bildemateriale av mannen i Argentina, via tidligere kolleger av misjonæren.

1. desember 2009 blir mannen pågrepet, siktet og varetektsfengslet etter at menigheten selv hadde innhentet nye opplysninger. Fordi jeg allerede har gode kilder og kjenner historien godt, kan vi også dekke denne saken med eksklusive bilder og intervjuer.

7.3 Overgrep på dagsorden

Jeg mener også at mitt og mine kollegers arbeid gjennom denne prosessen har bidratt til å sette overgrep på dagsorden. I tillegg har flere store overgrepssaker rullet i mediene det siste året (bl.a. lommemann-saken og saken mot idrettslederen fra Kristiansand). Samlet gir dette mye oppmerksomhet til et svært viktig og tabubelagt tema.

En konsekvens av dette er at flere ofre tør å fortelle hva de har opplevd. Etter dokumentaren og mediedekningen av disse sakene, opplevde blant annet Kirkens ressurscenter for menn økt pågang fra overgrepsofre.

8.0 Personlig erfaring

Det var en spesiell erfaring å være personlig involvert i en historie. I dette tilfellet var jeg en av mange som hadde blitt lurt av Pastoren. Møtet med denne familien, og spesielt Paulo, gjorde et dypt inntrykk på meg for 20 år siden. Det var derfor sterkt for meg personlig å møte han igjen, og høre hva han hadde opplevd.

Jeg synes også det var utfordrende å bygge tillit til Pastoren over en lang periode, for så å bryte tilliten ved å filme ham med skjult kamera. Det var spesielt at han var så åpen mot meg, selv om han hele tiden var klar over at min motivasjon for kontakten kun var av journalistisk art.

Fordi saken var så sensitiv, var også kontakten med de øvrige kildene tidkrevende. Det ble også en nær kontakt, noe jeg mener er en av grunnene til at de faktisk åpnet seg for meg og var villig til å fortelle hva de hadde opplevd. Jeg har fortsatt jevnlig kontakt med flere i dag.

Arbeidet med denne dokumentaren har i perioder tatt svært mye tid. Enkelte kilder har også hatt behov for svært hyppig kontakt. Derfor var det krevende å forsøke å holde distanse til historien. Mange av brikkene falt heller ikke på plass før i slutfasen. Det var utfordrende å holde så mange baller i luften over så mange måneder, og samtidig drive prosessen mot et endelig resultat. Jeg opplever likevel at det i ettertid var verdt arbeidet, med tanke på de konsekvensene saken har fått.

Mitt personlige engasjement og kjennskap til historien har også vært en viktig drivkraft for å grave frem sannheten.

Oslo
13.01.10

Cathrine Fossum

Journalist